

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

15. Breuis disgresso de gestatione Pontificis super humeros, & cum Regno
in capite, quod vulgo Chamaurus appellatur. Ex part. 11. tr. addit. 1. res.
etiam 15.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

2. Primò igitur diuidi potest obseruantia in politicam, & religiosam, politica est, quæ ob dignitatem politicam, vel excellentiam humanam cultum defert; talis est qua coluntur Principes, Magistratus, & alij dignitate seculari conspicui; item magistri à discipulis, domini à seruis, patroni à clientibus.

3. Religiosa est, quæ ob dignitatem, vel perfectionem cum Religione coniunctam, vel diuinum numen respicientem cultum exhibet; vt quando quis honoratur vt Sacerdos, vt Propheta, vt Sanctus, vt Beatus. Dicitur Religiosa, non quia actus eius est à virtute Religionis, sed quia ipsi Religioni affinis, & cum ea coniunctus.

4. Hæc rursus duplex est: alia enim est naturalis, qualis fuisse in statu nudæ naturæ, & modò esse potest vbi Sacerdotium, & cultus diuinus sola ratione naturali vel constat, vel æstimatur. Alia supernaturalis, quæ ob ministerium supernaturale, vel ob aliquam excellentiam supernaturalem cultum defert; talis est, qua honorantur Sacerdotes, Episcopi, Pontifices, & alij Ecclesiæ Ministri, & Religiosi: si tamen eorum dignitas apprehendatur, & æstimetur, vt oportet. Cum enim hæc non sit politica, sed supernaturalis, & ad Deum specialem ordinem habeat, necesse etiam est, vt æstimatio interna affectus, reuerentiæ, animique submissio sit alterius rationis, quam in cultu politico; & consequenter externus quoque cultus, quo hanc submissionem nostram, & illorum excellentiam testamur, induit alterius virtutis rationem; signum enim accipit speciem ex ordine ad rem signatam. Multum ergo falluntur hæretici, cum putant homines in hac vita non posse, nisi cultu politico coli; etsi externa nota submissiois politico cultui, accommodetur.

5. Supernaturalis obseruantia diuiditur in duliam, & hyperduliam. Dulia dicitur, quæ cultum exhibet Beatis ob sanctitatem, vel beatitudinis statum; eandem puto etiam extendi ad viatores, quando ob sanctitatem, vel dignitatem supernaturalem honorantur; sanctitas enim huius vitæ, & futura, est eiusdem ordinis, etsi ibi sit perfectior. Hactenus Lessius, qui vt vidisti, adorationem, qua Summum Pontificem veneramur, ad adorationem Dulix reducit, quia non solum Beatis in Cælo, sed etiam viatoribus adhuc in terra exhiberi potest.

6. Sed audiamus Patrem Nicolaum Baldellum in *Theol. mor. tom. 2. lib. 3. disput. 117. num. 9.* ita loquentem, & nostram sententiam confirmantem; Rectè (ait) potest dici, quòd hic habitus se extendit ad cultum Sanctorum non modò post mortem, & dum regnant in Cælo, sed etiam dum viuunt, & sunt in humanis; est enim etiam sanctitas in hac vita eiusdem rationis cum sanctitate in alia, eiusque cultus, & veneratio simul proficiscitur ex eodem dictamine fidei, & ex eodem affectu Religionis, & pietatis.

7. Et propter has rationes, quòd se extendat hæc eadem virtus, etiam ad cultum, qui aliquibus exhibetur specialiter propter aliqua dona, aut potestates, aut prerogatiuas supernaturales, vt, quando honoratur, v. g. Summus Pontifex, quia est Vicarius Christi, vel aliquis alius, quia est Sacerdos, vel Propheta, vel Evangelicus, & Apostolicus Prædicator, &c. exhibentur enim sine dubio hi omnes honores ex sola fide, & ex affectu Religionis; & idcò ad illos bene potest se extendere virtus dulix, cum hic etiam cultus nou sit solum ciuili,

sed Religiosus, & sacer. Et quemadmodum res sacra, quæ ordinantur aliquomodo ad Eucharistiam, & ad Christum, adorantur ex eadem virtute latræ, ex qua adoratur ipsa Eucharistia, & Christus; ita & Sacerdotes, & Prædicatores, & Prophete in quantum sunt Ministri, & instrumenta sanctitatis, rectè possunt adorari dulia. Ita Baldeus. Et ideo nostram sententiam sequitur Anton. Mazaronus *tract. de ador. & oscul. pedum Pontificis cap. 1.* vbi testatur de communi sententia Doctorum asserentium, adorationem Pontificiam pertinere ad duliam. Dico igitur latræ, & hyperduliam ad Deum, & Beatam Virginem spectare; duliam verò non solum Sanctis in Cælo existentibus, sed etiam viatoribus adhibetur; & hoc non solum propter eminentum sanctitatem, sed etiam propter dignitatem, gradum, ministerium, vt quidem efficitur in Summo Pontifice.

RESOL. XV.

Brenis digressio de gestatione Pontificis super humeros, & cum Regno in capite, quod vulgo Chamaurus appellatur. Ex part. 11. tractat. addit. 1. Resolut. etiam 15.

§. 1. Præsertim Pontificem reuerenter adoramus, cum in quibusdã diebus solemnioribus procedit ad Capellam gestatus super humeros cum talaria in capite, de quibus in gratiam Lectorum hic pauca perattingam, & de leuatione super humeros, assero de hoc more agere Barbosam de *inv. Eccles. lib. 1. cap. 2. num. 90.* & ex illo Machadus de *perfect. Confess. tom. 2. libro 4. part. 7. tractat. 4. docum. 18. num. 3.* vbi sic ait: [Es tambien priuilegio del Pontifice, aunque no de Derecho, sino de costumbre, y deuocion de los fieles, que sea lleuado publicamente, y con solemnidad en ombros dellos; i que todos grandes y pequenios sin exceptuarle los Emperadores, Reyes, y Monarcas del mundo en reconocimiento de su grandeza, y suma potestad le besen los pies de rodillas, protestando con esta humilde, y piadosa accion la obediencia y sugecion, que todos deuen à la sede Apostolica y sus Pontifices.

2. Vnde ex his Ioseph Stephanus in *tractatulo de hac materia* ad Antonium Cardinalem Caraffam, post multa sic asserit: Constat igitur Pontificem Maximum à sellariis, (idest lecticariis hominibus) per Urbem in sellari (idest in sella curuli insigni) delatum fuisse, & ab ea descendente obuiis manibus (vt ait ordo Romanus) exceptum. Quod multorum Pontificum exemplis aperte demonstrari potest. Nam Stephanus II. vt refert Platina, & Franciscus Ioannetus *capite 90.* humeris in Basilicam Constantinam, & inde Lateranam delatus est; & Hadrianus II. in Lateranensem Ecclesiam à Clero, & proceribus deportatus, vt habetur *disf. 63. c. 1.* Cum Hadrianus II. ad Romanum Pontificatum ab Ecclesia Dei genitricis Domine nostræ, quæ dicitur ad Præsepe traheretur ad Lateranensem Patriarchium: certatim à Clero, & proceribus & plebe deportatus est.

3. Leo etiam VIII. cum Summus, & vniuersalis Papa Romane Ecclesiæ tertio fuisse acclamatus ad Lateranensem Palatium secundum consuetudinem cum laudibus ducitur, vt ait Luitprandus *lib. 6. cap. 11.* Et certo tempore in Ecclesia sancti Petri ad summum Sacerdotium facta consecratione attollitur

attollitur Gregorius I X. auròque circumtectus ad Lateranum ducitur.

4. Quod planè cuiquam mirum videri non debet, cum ab illa hæc Pontifici celebris gestatio prædicta iam fuerit *cap. 49.* & asserens filios tuos in vlnis, & filias super humeros portabunt; ea quidem causa, quia in magno pretio à mundi Principibus futuri erant Ecclesiæ Præsides; nec aliquod honoris, studij, officijque genus ab illis prætermisissimum, quodd Ecclesiæ magistratibus consonum videretur. Accedit huc, idè Pontificem in altum deferri oportere, vt populum, onèque Christi sibi creditas circumspiceret, eisque fausta preceatione benedicere, & populi rursam illum in sublimi loco præsentem commodè spectare, & ex vultu pastorem possent agnoscere: vt inde protestationem fidei conciperent maximam, quoties aspicerent Christi Vicarium, & Petri, in eo quasi throno gloriæ successorem. Hucusque Stephanus.

5. Et quidem hic mos apud veteres extitisse patet ex Herodiano *lib. 7.* ita asserente: Erat puer quidam infans ex Gordiani filius natus, nomen aut referens, hunc submissis quibusdam, affert ad se iusserunt, qui cum domi ludibundum offendissent, impositum in humeros per mediam ferebant multitudinem, plebi ostentantes, ac nepotulum Gordiani declatantes, vocantèque eum nominatim, populo declamante, & conspergente puerum frondibus. Hinc Cornelius Tacitus *lib. 7.* asseruit: Impositoque scuto more gentis, & sustinentium humeris vibratus, Dux eligitur; de cuius quidem more, lege Pithocum *lib. 2. aduersariorum cap. 6.* & Principes olim succollari, & gestari humeris, patet in *Orthone apud Sueton. in eius vita cap. 6.* & quidem pietatem Christianorum, & maiestatem Pontificis, quando egreditur ad celebrandum in magnis festiuitatibus inuenio graphice descriptam in illis Virgilij *lib. 4. Georg.*

Illum admirantur, & omnes

*Circūstant fremens denso, Hispanique frequentes,
Et sæpè attollunt humeris.*

6. Quoad gestationem verò Regni in capite, quod Pontifex in illis diebus gerit, libet huc adducere verba Patris Raynaudi in *Onomastico Pontificio sub notat. 3. fruct.* ita eruditè loquentis; Eam verò tanquam luculentum Hieroglyphicum exprimit Pontificia tiara, seu mitra, ac Regnum. Ita vocantur è tribus coronis, quarum quæ media est, cumulat eam, quæ imo loco ponitur; sicut ipsa media cumulatur à tertia, & summa. Iulius Bullengerus *l. de vestimentis sacris cap. 4.* ex Innocentio III. mitram, & Regnum, seu coronam discriminat; sed Paschalius *l. 9. de coronis, cap. 14.* duo illa in Pontificio Regno neci docet, & multus est in exquirendis variis rationibus structuræ triplici corona ornamentis; quod diffusè quoque prosequutus est Antonius Mazzaronius *tratt. de tribus coronis Pontificis Maximi, cap. 3.* Ratio triplicis illius coronæ Pontificiæ, quam profert Vvolfangus Lazius *l. 2. comment. Reip. Rom. cap. 3.* minime omnium placet. Ait, triplicem esse Romani Pontificis coronam, quia sub Patriarchatu suo habet Italiam, Illirycum, & Africam. Hæc ratio est insufficientissima. Nam Romanus Pontifex est Patriarcha Oecumenicus, nec illis duntaxat tribus Prouinciis summo spirituali iure præest, sed tribus vniuersi orbis partibus; vt proinde debuerit Lazius rationem potius petere ex subiectis Pontifici tribus, hoc est omnibus planè Christianis. Quod si rationem habere placeat illius distributionis regionum, quia indulget aliis Patriarchis immediatam rectionem quarundam regionum saluis sibi semper excubiis, quas et potestas Petri inabdicabiliter com-

mittit; ne sic quidem ad ternarium Prouinciarum arcenda est immediata eius rection. Nam Patriarchati Romano subsunt multò plures Prouinciæ, quam tres enumeratæ, vt Germania, & totus Septentrio, Gallia, Britannia maior, maior Hispania, quarum regionum quælibet potentior est, quam Italia. Itaque Pontifex non iam ternas, sed septenas, vel octonas, aut etiam plures gestare coronas deberet, si Lazij ratio esset idonea. Probabiliora sunt quæ Casar Costa *l. 1. variar. ambiguitatum cap. 1.* in hanc rem profert, ex tripartito Christi Regno, Vicariæ Romani Pontificis præfecturæ spirituali obnoxio, tribus tituli Crucis idiomatibus expresso, vt Sanctus Chrysostomus in *cap. 19. Ioann.* Philosophatur. Item ex triplici corona Pontificibus debita, quarum vnam habeant vt Summi Sacerdotes aliam ex Constantini Magni donatione, tertiam ex munere Clodouci Regis Francorum, vt Anastasius in *Formisda* memorat, Mazzaronius *cap. lilo 3.* huc aduocat mulierem Ægyptiam tribus regis coronis decoram, vt exhiberetur fuisse filiam, vxorem, ac matrem Regis, quod refert ex Pierio *lib. 41. hierogl. V. Annulus,* apraque ad Ecclesiam Vicarij Christi filiam, & sponsam, ac matrem. Addit etiam tres coronas Lonæ Reginae ex Ludouico Cælio *lib. 1. cap. 19.* Subtilius, & accuratius philosophatus est in hanc rem Carolus Paschalius *disto cap. 14.* Sed mihi appositè philosophatur videbor, si dixerò, triforme hoc culmen Pontifici competere, vt præcelsæ eius maiestatis, ad cælestia, terrena, & inferna pertinentis, hieroglyphicum luculentum. Nam & in terris arbiter pro Christo sedet: & quidquid resoluat in terris arbitrio, erit solutum super Cæli radium: & pro animabus reatus temporarij reliquariis ignes emendarios sustinentibus, litrum ex Christi fisco sibi commissio potest annumerare. Quid quod vel ipsa sola in superstitis fideles potestas, tam protensa, vt nullum non comprehendat; tam fundata, vt nulla vi, nullis portarum Inferi moribus diffici vnquam potuerit; tam nobilis, vt quod nulla alia magnorum, qui sunt in terra iurisdictio habet, sola sit supernaturalis, omnibus denique eximia, & præcellentissima Monarchiæ prærogatiuis conspicua, triformi illo coronarum textu, perfectam fidelium omnium sub huius spiritualis potestatis iura subiectionem insinuante, meritissime expressa est; Et hæc omnia docet Raynaudus *ubi supra.*

7. De hac corona mentionem facit Innocentius III. *serm. 3. de coronatione Pontificis,* Ecclesia sponsa non nuplit vacua (loquitur de se ipso) sed dorem mihi tribuit absque pretio pretiosam spiritualium plenitudinem, & latitudinem temporalium; magnitudinem, & multitudinem vtrorumque. In signum spiritualium contulit mihi mitram (loquitur enim de se Innocentius Papa) in signum temporalium, dedit mihi coronam, mitram pro Sacerdotio, coronam pro Regno illius me constituens in Vicarium, qui habet in vestimento, & scemore suo scriptum, Rex Regum, & Dominus dominantium.

Sed agè nunc de Mitra, & Regia Corona aliquid dicamus, vt quantum Ecclesiasticis moribus, hæc ornamenta accommodata videantur, breuiter explicemus.

8. Mitra igitur apud Suidam capitis redimiculum dicitur, & *l. 28. ff. de auro, & argent. legat.* vt explicat Brillionius. Apud Eusebium *lib. 2. cap. 1.* siue lamina nominatur, qua Iacobus frater Domini ornatus est quamprimum ab Apostolis in Episcopum Hierosolymitanum fuit consecratus. Quod planè ornamentum genus licet ab Aaron, & eius filijs originem duxerit, postea tamen in Ecclesiam translatum est, vt eo om-

nes omnium ferè nationum Episcopi vterentur. Polycrates Ephesus laminam gestavit, ut ait Eusebius *lib. 3. cap. 21.* cum Ephesi sacerdotio fungeretur. Alij quoque Pontifices omnia ferè Sacerdotum veterum ornamenta, talarem tunicam, stolam, seu ecclestem gloriæ coronam, hoc est mitram apud Eusebium *lib. 10. cap. 4.* gestabant, ut ornatiores, & insigniores apparerent, & de iis plura Amalarius, Rabbanus, & alij gravissimi authores docuerunt.

9. Sed hæc quidem, quæ de mitra dicuntur, multorum hominum consensione recepta, ac comprobata sunt: quæ verò de Regno, seu Regni corona explicari debent, nonnullis sunt tenebris involuta, quæ pro ingenij tenuitate, dissoluam.

10. Sed non desunt alii edicere, hoc ornamentum genus à Constantino Magno originem dixisse, ut ex actis B. Sylvestri colligitur. Quam sententiam omnes Pontifices amplectuntur, ut Leo I X. *epist. adversus presumptionem Michaëlis cap. 13.* & Innocentius II I. *serm. 1. de B. Sylvestro* confirmavit: Constantinus secedens Byzantium coronam capitis sui voluit B. Sylvestro conferre, sed ipse pro reverentia clericalis coronæ, vel utilitatis causa noluit eam portare. Verum tamen pro diademate Regio, utitur aurifrigio circelari: & pauld post, Romanus itaque Pontifex in signum Imperij utitur Regno, & in signum Pontificij utitur mitra; sed mitra semper, & ubique utitur, quia Pontificalis auctoritas est prior, & dignior, & diffusior, quàm Imperialis.

11. Et hanc sententiam tenet Ioseph Stephanus in *lib. de coronat. Romani Pontificis*, qui plura etiam circa hanc materiam adducit. Hoc vnum ego addam, ad hunc morem alluisse Ioannem in *Apoc. 14. v. 14.* dum ait: Et ecce super nubem candidam sedentem similem Filio hominis, habentem in capite suo coronam auream: quæ quidem verba Cornelius à Lapide exponens, observat, Aureolum per hunc Angelum accepisse Stephanum Papam: sed magis genericè dixit Isaias *cap. 61. ver. 10.* Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimentis salutis & indumento iustitiæ circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona; Summus enim Pontifex sponsum Ecclesiæ vocatur à Concilio generali Lugdunensi, adducto in *cap. ubi periculum, de elect. in 6. & ibidem cap. Quoniam, de immunitate.* Turrecremata *lib. 3. summa Ecclesiæ à cap. 27. vsque ad 31. cum aliis*, ergo meritò dicendum est, quod de illo asserit Propheta corona decoratum fuisse. Vndè Cornelius à Lapide exponens locum supradictum Isaiæ, nostram sententiam confirmare videtur; sic enim ait. Porro alludit ad vestes, & ornatum Pontificis *Exod. 28.* qui mirus erat uti & apud Christianos est. Ita Cornelius.

12. Sed hic obiter detestanda veniunt verba infami Hotomanni contra Bullam Sixti V. *cap. 2. sic* de bacchantis, vocare Romanum Pontificem sponsum Ecclesiæ, esse blasphemiam qua nulla vnquam ex Erebo prodierit capitalior, aut detestabilior, cum id sit Pontificem statuere procum Reginæ, & Regi Regum cornua appingere. Ita ille. O lingua præscindenda! ô manus detrucanda! sic hæreticus. Nonnè Christus est Caput Ecclesiæ verè quidem: nam de ipso dixit Paulus: Et ipse est caput corporis Ecclesiæ; & tamen Pontifex dicitur etiam Ecclesiæ caput, ut vocavit illum Concilium Chalcedonense *epist. ad Sanctum Leonem*, & exponit Gabriel *lett. 3. in can. à littera F. vsque ad litteram G.* Quare ergo non possumus vocare & Christum, & Pontificem sponsum Ecclesiæ decoratum quidem corona. Itaque quando illum sic vocamus, neque Reginæ procum, neque Christo rivalem inducimus, qui Christum &

vnum, & solum primum Ecclesiæ sponsum novimus, cuius non Patris semine cœlesti satus, & in spem æternam hæreditatis ab eo solo obventura, progenitos gratulamur. Sicut tamen alios suos titulos Christus, qua est erga genus nostrum benignitate, cum plerisque puris hominibus communes esse voluit, ac nominatim, qua erga Romanum Pontificem Vicarij suum est gratia, plerisque titulorū sibi principaliter propriorum, illi communicare dignatus est (vocatur enim Christo ipso auctore pastor ovilis, & Ecclesiæ caput, utique visibile, ac Christo per omnia subordinatum) ita ut de sponsi Ecclesiæ titulo eidem Pontifici attributo philosophemur citra Christi iniuriam, imò cum summo eius honore, & summa erga nos providentiæ suspectione.

13. Itaque contra Hotomannum, & alios hæreticos, rectè vocatur Pontifex sponsum Ecclesiæ, & corona decoratus, ut dixit *suprà* Isaias, ac non solum vna, sed tribus, ut portat in sua sacra tiara; sed quate tribus? Audisti antea ingeniosam expositionem Raynaudi, audi & aliam Iosephi Stephani *ubi supra*. Meritò ait: triplicem coronam capiti aptavit Pontifex Maximus, ut se aliis Regibus gloriæ, auctoritate, ac rebus gestis superiorem ostenderet. Ita ille.

14. Hinc modestè dicendum est, loquutum fuisse Symmachum Papam in *Apolog. ad Anastasium Imperatorem*, dum dixit: Conferamus honorem Imperatoris cum honore Pontificis; inter quos tantum distat, quantum quoddam ille curam rerum humanarum gerit, iste divinarum. Tu Imperator, à Pontifice baptismum accipis, Sacramenta sumis, orationem poscis, benedictionem speras, pœnitentiam rogas. Postremò tu humana ministras, ille tibi divina dispensat. Itaque ut non dicam superior, certè æqualis honor est. Nec te putes mundi pompa præcellere, quia quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Modestè dixi loquutum fuisse Symmachum; nam non æquari tantum, sed longè anteferri oportuit spirituale Imperium supremum, cuiusque temporali. Et idè S. Bernardus loquens cum Eugenio *lib. 2. de consider. cap. 1.* dicit: Parec super terram non habes. Et Michaël Imperator apud *Sangallensem lib. 1. de rebus Caroli Magni cap. 28.* Ille Papa Regnum habet per se, & nostro præstantius. Et quidem principatus inferior, qualis in vnoquoque Episcopo cernitur, ut tradit Rodericus Episcopus Zamorensis *lib. 2. specul. vite humane cap. 1.* Chrylостомus *lib. 3. de Sacerdot. in initio. & homil. 5. de verbis Isaiæ*: Vidi Dominum in initio. Clemens Romanus *lib. 2. constit. cap. 34.* & alij, improprietate, & inadæquabiliter superat Imperium quodecumque terrenum. Ideoque nullam legimus eo honore affectos Imperatores, quo affectum legimus supremam spirituales Principem, Romanum Pontificem, reventientium ab eius conspectu, & dignatorum beata eius presentia, pedibus figantur oscula, & vestium parte rapiantur, ac pro reliquis afferuntur. Quod facere Æthiops, suis Roma reventientibus, scribit *ad Eugenium Papam anno 2441.* Nicodemus Abbas Vicarius Patriarchæ Æthiopiæ, Iacobum Navarrum, ex quo Sanderus *lib. 6. Monach. num. 1122.*

15. Meritò igitur Pontifex tribus coronis ornatur, ut observat Stephanus *ubi supra*, stante ejus auctoritate super omnes Reges, vndè Damianus vocavit illum Regem Regum, & Principem Imperatorum, & quia eius verba sunt pulchra, ponam illa per extensum; responder enim ad quaesitum, quare Pontifices cœlesti morte defungantur, ita non attingant dies Petri, sic itaque ait *opus c. 23. cap. 1.* Videtur nobis, quia idcirco hoc cœlestis iudicij ordo dispositus, ut

vt humano generi metum mortis incutiat, & quam despicienda sit temporis vita gloria, in ipso principatu euidenter ostendas, quatenus dum præcipuus hominum, tam angusti temporis compendio moritur; tremefactus quisque ad prætolandum sui obitus custodiam prouocetur, dum cacumen, aut verticem suum tam facile cortuisse considerat, flatu concussa formidinis, in suis vindique ramusculis contremiscat. Addit postea Damianus, Deum id potius assequi morte Pontificis, quam morte Regum, & Imperatorum: Quia (ait ille) cum vnus omni mundo Papa præsideat, Reges autem plurimos sua cuiusque Regni meta concludat, quilibet Imperator ad Papæ vestigia corruit, tanquam Rex Regum, & princeps Imperatorum, cunctos in carne viuentes honore, ac dignitate præcellit. Vnde quolibet Rege defuncto, administratione eius, Regnum tantummodo, cui præerat, desinitur. Cum verò Sedis Apostolica Pontifex moritur, vniuersus tanquam communi Patre mundus orbatur: Quid enim Africa de Regibus Asia, aut quid Æthiopia de Principibus sentit Hesperia? Nam siue moriantur, siue viuant qui procul a te remoti sunt, vt vtrumque indifferenter ignorant. Papa verò quia solus est omnium Ecclesiarum vniuersalis Episcopus, cum luce priuatur, mors eius per ampla terrarum Regna diffunditur. Et sicut Sol, quia solus lucet, si eclipsum forte sustineat, præstò necessè est, vt tenebras totus vbique mundus incurrat, sic Papa cum ex hac vita recedit, illic quia vnus in mundo est, longinqua Regnorum spatia mortis eius fama percurrit, & consequens est, vt quos tam sublimis, singulari que personæ casus oburbat, propriæ quoque vocationis exitum tremefactis visceribus expauleant. Hæc omnia eloquens Damianus, ex quibus appareret amplitudinè Romani Pontificis, & quomodo (vt visum est) à Damiano vocetur Rex Regum, & Princeps Imperatorum; non est igitur mirum, si ipsi vna tantum, Summus verò Pontifex tribus coronis decoretur, & adoratione ab ipsismet Regibus, & Imperatoribus, & vniuerso orbe humiliter veneretur, vt superius satis probatum est.

RESOL. XVI.

An si aliquis Pontifex, (quod Deus auertat,) esset impius, scandalosus, &c. sit adhuc modo, quo supra, à fidelibus adorandus? Ex part. 11. tract. addit. 1. Res. etiam 16.

§. 1. Satis igitur ex superius dictis firmatum remanet ex vniuerso perpetuo Ecclesiæ, & ex rationibus; ritè à Christi fidelibus Pontifici adorationem exhibendam ad Duliam pertinere; quam quidem adhibendam esse etiam Pontificibus (quod Deus auertat) malis, & scandalosis, omnino tenendum est. Nam dicta adoratio præbetur Pontifici ratione ministerij, & dignitatis, sed dignitas Pontificia manet adhuc in Pontifice impio, & scandaloso. Ergo ratione illius ministerij, & dignitatis adorandus etiam venit. Et idè Ioannes Caramuel ubi supra de Hierar. Eccles. lib. 1. disp. 60. num. 580. postquam declarauit quomodo adoratio competat Pontifici, subdit postea, talem adorationem non impedire fragilitatem humanæ naturæ, & imperfectiones personales (nam & Summi Pontifices homines sunt, nec omnes à sinceritate laudantur) si enim è ligno putrido, & vermium dentibus terebrato formes crucem: imò (quod sine horrore vix pronuncietur) si è Caini, aut Iudæ, aut cuiuscumque alius hominis damnati cineribus liquorum consicias quo Crucem ꝑ præsentem efformes, non obstante

indignitate materiæ, adorabo istam crucem, non secus ac Eucharistiam, quam Hæreticus proiecit in stercora; quoniam à materia præscindit mea deuotio; figuram respicit, & illam adorat vt quò, & per figuram tanquam per viam progrediens, ad Christum peruenit, quem adorat vt quod. Ergo imago intelligibilis est Christi Summus Pontifex, & licet (quod Deus auertat) non sit bonus, cultusq; dignus. Ita Caramuel; cui adde Theophilum Raynaud. in Onomast. Pontif. subiect. 3. fruct. 6. Ex quibus sequitur, quòd nullus Pontifex potest deponi à Papatu propter quacumque crimina horrenda, & scandalosa; secluso delicto hæresis; & ita tradit Iacobus Granado in 2. 2. D. Th. contra. 1. tr. 7. disp. 2. sect. 4. n. 20. & communiter schola Theologorum. Scio Turrescrematam l. 4. part. 2. cap. 37. adducere sententiam cuiusdam Marsilij, asserentis; quòd si Papa sit incorrigibilis deponi etiam possit propter alia crimina præter hæresim, quam etiam sententiam videtur insinuare Glossa cap. Si Papa. 40. dist. & tenent hæretici nostri temporis, quos refert Bellarminus l. 2. cap. 26.

2. Certissima tamen est conclusio, & absque errore negari non potest, quòd Papa propter nullum aliud crimè præter hæresim possit deponi, quòd præter Doctores cit. doctè, vt semper solet, firmat Magister Io. de S. Th. in 2. 2. D. Th. disp. 8. art. 3. fol. 736. & apertè colligitur ista conclusio ex c. Si Papa, 40. dist. c. Oues, 2. q. 7. vbi dicitur Papam à nemine iudicari, nisi sit deuius à fide, & Patres Concilij Sinuelsenis clara vote dixerunt Marcellino: Tu teipsum iudica (quia videntur illum respuisse) quia prima sedes à nemine iudicatur. Et in Concilio Rom. sub. Siluestro dicitur. Papa nec à Regibus, nec ab Ecclesia, nec à toto Clero, neque à populo iudicatur. Et idem docuit Nicolaus Papa in epist. ad Michaelem Imperatorem; idemque habetur in Concil. Rom. sub. Sixto III. & in epist. Consilij Calcedonensis ad Marianum & Valentinianum Imperatores; & in epist. eiusdem Concilij ad Leonem Papam, qua habetur actioe tercia; damnatur Dioscorus, eò quòd in quodam conciliabulo voluerit ferre sententiam contra ipsum Leonem Papam; cum Papa à nemine debeat iudicari.

3. Et ratio probatur hæc opinio, quia Romanus Pontifex est caput Ecclesiæ, ergo non potest iudicari à tota Ecclesia, quia est inferior; neque à iure; quia auctor illi est equalis; nec denique ab Imperatore (vt dicunt hæretici nostri temporis) quando quidem secularis potestas etiam si Imperatoris sit, inferior multò est, quam spiritualis, quæ residet in Papa, vnde in Consil. Milenit. can. 19. prohibentur causæ Clericorum deferri ad Reges, vel Imperatores, vel ad iudices sæculares, quate Constantinus Magnus in Consil. Nicen. (vt refert Rufinus l. 10. cap. 13.) noluit audire, neque iudicare causas Episcoporum, & Basilius Imperator in or. quam habuit in fine VIII. Synodi apertè hanc veritatem est confessus.

4. Nec obstat dicere cum hæreticis, multa adesse exempla, in quibus iudices sæculares causas cognouerunt Ecclesiasticorum, imò cum Pilatus dixisset Christo, nescis quia potestatem habeo, &c. Christus respondit Io. 19. Non haberes potestatem aduersus me vllam, nisi tibi datum esset desuper: Et Paulus Act. 22. dixit: Ad tribunal Cæsaris sto, vbi oportet me iudicari; Cæsarem appello, ergo si Pilatus respectu Christi habuit potestatem, & Cæsar respectu Pauli, multò magis iudices sæculares respectu Summi Pontificis. Respondetur ad primum exemplum, Pilatum fuisse iudicem de facto, non tamen de iure respectu Christi; nam sicut Christus patienter voluit sustinere mortem, & crucifigi, ita voluit similiter ab homine iudicari, sicut Math. 27. voluit soltere